

Tekstistä toipumiseen. AA-kokous ”Ison Kirjan” tulkintafoorumina

KARI LATVANEN

Johdanto

Nimettömät Alkoholistit -toveriseuran (AA) ylimalkaisestikin perehtyneellä lukijalla lienee sellainen käsitys, että AA-kokouksilla on keskeinen rooli AA:laisen alkoholistin toipumisessa. Eloku- vissa ja televisiosarjoissa törmäämme toisinaan hahmoihin, jotka ”käyvät AA:ssa” eli osallistuvat toveriseuran palavereihin. Ja jos sukulaistemme tai tuttaviemme joukossa on AA:laisia alkoholisteja, olemme saattaneet huomata heidän osallistuvan melko aktiivisesti toveriseuran kokouksiin – kerran viikossa tai useamminkin.

AA:laiset tuntuvat uskovan, että kokouksilla on suuri merkitys toipumisen kannalta. Säännöllisen kokouksissa käymisen ymmärretään olevan tärkeää, sillä toipumisen uskotaan voivan ”tapah- tua vain ryhmässä” (Toiviainen 1997, 106). ”Käy palaverissa”, kuuluu tulokkaalle esitetty kehotus – ja kokouksissa olisi syytä käydä ainakin yhtä monena iltana viikossa kuin juodessa tuli juotua.

Toveriseuran perustajat ja sen alkuaikojen jäsenet eivät kuitenkaan antaneet kokouksille läheskään niin suurta painoarvoa kuin nyky-AA:ta tarkkaileva voisi luulla. Alkuperäisen ajatuksen mukaan alkoholisti saattoi päästä toipumisen alkuun jopa pelkästään Nimettömät Alkoholistit -teosta lukemalla ja siinä esitettävää toipumisohjelmaa noudattamalla. Teos puhuttelee ongelmansa kanssa yksin painiskelevaa alkoholista seuraavin sanoin: ”...sinäkin pääset mukaan, vaikka olisit yksin tämä kirja kädessä. Uskomme ja toivomme, että kirjassa on kaikki, mitä tarvitset aloittaaksesi” (Suomen AA-kustannus 2005, 158). Kirjan ensimmäinen painos jopa loppuu tarinaan, jonka päähenkilö alkaa toipua alkoholismistaan pelkästään teoksen oikovedosta lu-

kemalla ja toipumisohjelmaa siitä omaksumalla (Alcoholics Anonymous 1939, 391–396).

Eikä – kuten AA-historioitsija Ernest Kurtz on todennut – AA:n perusteoksessa puhuta juuri lainkaan AA-kokouksista. Alussa ajateltiin, että alkoholistit hankkisivat kirjan, omaksuisivat toipumisohjelman ja alkaisivat elää normaalia elämää sekä auttaa muita alkoholisteja. Toisinaan saatettaisiin sitten järjestää tapaamisia, joissa tulokkaat voisivat kysyä heitä askarruttavista asioista ja tavata muita toipuneita alkoholisteja. Kurtz on myös kertonut, että toinen toveriseuran perustajista, Bill Wilson, hyväksyi jopa muita hitaammin sen, että kirjan ja kokousten välinen suhde muotoutui toisenlaiseksi, kuin hän oli ajatellut. (Mercadante 1996, 12–13.) AA-historian harrastaja Dick B:n mukaan AA:n toisen perustajan, tohtori Bob Smithin, luotsaamat Akronin AA:laiset eivät hekään pitäneet kokouksia toipumisen kannalta välttämättöminä vaan pikemminkin suotavina (Dick B. 2001). Se, että palaveri-instituutio ylipäätänsä syntyi ja kehittyi, ker- tookin ehkä enemmän syntyäikojensa kulttuuri- sista ja taloudellisista olosuhteista kuin AA:n ajatusmaailmasta.

AA-kokouksesta on kuitenkin sittemmin muotoutunut jonkinlainen toipumisen ydintapahtuma. Esimerkiksi Suomen AA:lla on sen omien laskelmien mukaan viikoittain yli 1 200 suomenkielistä AA-kokousta noin 700:ssa eri AA-ryh- mässä (Suomen AA-kustannus 2010).

Mikä sitten on AA-kokouksen rooli ja mer- kitys toipumisen kannalta? Alan tutkimuksissa kokous on käsitteellistetty kysymyksenasettelus- ta riippuen monella eri tavalla, milloin vertais- tueksi, milloin ryhmäterapiaksi, milloin tarinoiden kertomisareenaksi. Ehdotan tässä artikkelis-

sa, että AA-palaveri on mielekästä nähdä Nimettömät Alkoholistit -teoksen tulkintaa ja sen maailman omaksumista edesauttavana hermeneuttis-retorisena foorumina. AA:laisessa alkoholismista toipumisesta on kyse teoksen tekstissä objektivoidun olemisen muodon omaksumisesta ja AA-kokouksissa tapahtuva ”kokemuksen, voiman ja toivon” jakaminen on tekstin tulkitsijoidensa eteen avaaman maailman ja sen omaksumisen prosessin jakamista.

Näkemykseni perustuu Paul Ricoeurin tulkinnan teoriaan. Se, mitä seuraavassa esitän, on pikemminkin teoreettinen hahmotelma siitä, mitä AA:n perustekstiin nojaava toipuminen voi olla, kuin empiirinen kuvaus siitä, mitä nykypäivän AA-kokouksissa todellisuudessa tapahtuu.

”Iso Kirja” Nimettömien Alkoholistien ”raamattuna”

AA:lainen käsitys alkoholismista ja siitä toipumisesta muotoiltiin ensimmäisen kerran johdonmukaiseksi esitykseksi vuonna 1939 (alun perin englanniksi) ilmestyneessä teoksessa ”Nimettömät Alkoholistit – Kertomus siitä miten sadattuhannet miehet ja naiset ovat toipuneet alkoholismista” (Suomen AA-kustannus 2005). Tämä AA:n ”Iso Kirja” kertoo esipuheensa ensimmäisillä riveillä tarkoituksensa seuraavin sanoin:

Meitä Nimettömiä Alkoholisteja on yli sata miestä ja naista, jotka olemme toipuneet toivottomalta näyttäenestä mielen ja ruumiin tilasta. Tämän kirjan päätarkoitus on kertoa muille alkoholisteille *täsmälleen miten me olemme toipuneet*. Toivomme, että seuraavat sivut ovat niin vakuuttavat, ettei muita todisteita tarvita. (Suomen AA-kustannus 2005, 16.)

Iso Kirja jakaantuu karkeasti ottaen kahteen osaan. Kirjan alkupäässä kerrotaan, mitä alkoholismi on, minkä lisäksi siinä esitellään seikkaperäisesti AA:n 12 askeleen toipumisohjelma. Kirjan loppuosaa puolestaan koostuu alkoholistien toipumistarinoista. Lisäksi teoksessa on alkoholistien vaimoille, perheille ja työnantajille omistettuja lukuja.

Iso Kirja on sikäli AA:n perusteos, että siihen on kirjattu alkuperäisten AA:laisten kokemus toipumisesta. Kirja päätettiin kirjoittaa, kun toveriseuran perustajat huolestuivat AA:n sanoman leviämisestä. Sanoma haluttiin kiinnittää kirjoitukseksi muun muassa siitä syystä, että se saavutaisi vääristymättömänä sellaisetkin alkoholistit,

joilla ei ollut välitöntä kosketusta toveriseuraan. (Suomen AA-kustannus 1986, 161, 167.)

Isoon Kirjaan kiteytyy toveriseuran ensimmäisten jäsenten tulkinta siitä, mitä alkoholismi ja toipuminen ovat. He kertovat kokeneensa ”syviä ja vaikuttavia hengellisiä kokemuksia, jotka ovat mullistaneet koko elämänsenteemme, suhteemme lähimmäisiin ja Jumalan maailmaan” (Suomen AA-Kustannus 2005, 50). Kirjassa he yrittävät tulkita näitä kokemuksiaan, puheita ne sanoiksi ja tehdä ne näin ymmärrettäviksi sekä itselleen että lukijoilleen.

Isoa Kirjaa kutsutaan toisinaan kuvaannollisesti AA:n ”raamatuksi”. Luonnehdinta on osuva. Iso Kirja on AA:laisille ”pyhä kirja” sikäli kuin sellainen määrittellään Heikki Räisänen tavoin ”arvovaltaiseksi, normaalin kokemusmaailman ulkopuolelle viittaavaksi kirjaksi, jota uskonnollinen yhteisö arvostaa ratkaisevasti enemmän kuin muita kirjoja ja jota se käyttää kultisaan tai opetuksessaan” (Räisänen 2006, 12).

Iso Kirja ei suoranaisesti väitä olevansa ”Jumalan sanaa”, mutta tekstistä on tulkittavissa näkemys, jonka mukaan on Jumalan tahto, että alkoholisti noudattaa teoksessa esitettävää 12 askeleen toipumisohjelmaa. Iso Kirja myös ehdottaa implisiittisesti, että toipumisohjelman viimekätinen laatija olisi itse Jumala (Latvanen 2010b, 46–47). Eikä ole tavatonta, että AA:n piirissä kuulee puhuttavan ”Jumalan alkoholisteille lahjoittamasta ohjelmasta” (Kurtz 1979, 187).

Iso Kirja on myös ”pyhä” teksti siinä mielessä, että se pyrkii todistamaan Jumalan toiminnasta ja Hänen parantavasta voimastaan. Teos marssittaa lukijansa eteen koko joukon alkoholisteja, jotka todistavat elämäntarinoillaan siitä, miten Jumala astui heidän elämäänsä ja paransi heidät alkoholismista. Ison Kirjan 13. suomenkielisessä painoksessa esimerkiksi esitetään 48 erillistä elämäntarinaa, joista 20 on amerikkalaisia ja 28 suomalaisia. (Latvanen 2010b.)

Ison Kirjan asemasta ja merkityksestä kertoo myös se, että teosta sekä sen tulkintaan ja selvittämiseen keskittyviä muita tekstejä luetaan säännöllisesti AA-kokouksissa. Ja vaikka itse teosta ei kokouksessa mainittaisikaan, keskustelu liikkuu tyypillisesti Ison Kirjan teemojen ympärillä. Perustavana tekstinä se asettaa eräänlaisen ”hyvän toipumisen” standardin – se kertoo ”täsmälleen miten me olemme toipuneet” (Mercadante 1996, 12).

Iso Kirja on siis teos, jossa alkuperäiset AA:n jäsenet tulkitsevat ja selittävät alkoholismiin ja toipumiseen liittyviä kokemuksiaan. Nuo kokemukset ovat kuitenkin kaikkea muuta kuin itseltään selviä. Ison Kirjan mukaan alkoholismi esimerkiksi on jonkinlainen sairaus – mutta millainen? Entä miten Jumalan parantava voima ilmenee alkoholistin toipumisessa? Miten alkoholisti voi etsiä Jumalaa? Mikä on kuuluisan 12 askeleen toipumishjelman osuus tässä?

Teos asettaakin alkoholistille ja AA:laisesta toipumisesta kiinnostuneelle ulkopuoliselle tulkinnan haasteen. Jotta voisimme ylipäättänsä ymmärtää, miten Ison Kirjan kirjoittajat tulkitsevat omia kokemuksiaan, on meidän puolestamme yritettävä tulkita, mitä Ison Kirjan teksti sanoo ja mistä se puhuu.

Mutta nähdäkseni tekstin tulkinnan problematiikka liittyy AA:laiseen alkoholismista toipumiseen myös toisella tavalla. Väitän, että AA:lainen toipuminen on oleellisella tavalla merkityksenantoprosessi, joka etenee Ison Kirjan tekstin tulkinnan ja ymmärtämisen kautta sen omaksumiseen. Iso Kirja kutsuu lukijansa hermeneuttiseen tulkintaprosessiin, jonka myötä teksti antaa lukijalleen kyvyn nähdä maailma uudessa valossa. AA-kokouksilla on oma roolinsa tässä prosessissa.

Teksti, tulkinta ja omaksuminen

Kirjoitettuna tekstinä Iso Kirja asettaa lukijalleen tulkinnan haasteen. Mutta mistä tekstin tulkinnassa oikeastaan onkaan kysymys? Luonnostelen seuraavaksi vastauksen tähän kysymykseen Paul Ricoeurin tulkinnan teoriaa hyödyntäen.

Ricoeurin mukaan teksti on ”mikä tahansa kirjoitukseksi kiinnitetty diskurssi”. Tekstissä kirjoitukseksi kiinnittyy diskurssin merkitys eli sen mieli ja tarkoitus. Tässä mieli viittaa siihen, *mitä* diskurssi sanoo, ja tarkoitus siihen, *mistä* se puhuu. Tekstin mielessä on kyse tekstin sisäisestä ideaalisesta struktuurista, kun taas tarkoitus liittyy siihen, miten teksti viittaa itsensä ulkopuolelle. Ricoeurin sanoin: ”mieli vastaa identifiikaation ja predikaation funktioita lauseen sisällä ja tarkoitus liittyy kielen maailmaan.” (Ricoeur 1981, 145; Ricoeur 2000, 49–50, 142.)

Sillä, että diskurssi on kiinnitetty kirjoitukseksi, on Ricoeurin mukaan merkittäviä seurauksia diskurssin tarkoituksen suhteen. Puhutussa diskurssissa referenssin ongelma ratkeaa viime kä-

dessä siten, että keskustelijat voivat viitata suoraan yhteisesti jaettuun todellisuuteen. Sitä vastoin tekstin viimekätinen referenssi on Ricoeurin mukaan ”ei-ostensiivinen”. Toisin sanoen, teksti ei viittaa ”konkreettiseen maailmaan” vaan omaan maailmaansa. Teksti puhuu mahdollisesta maailmasta ja mahdollisesta tavasta suunnata itseä siinä. Se viittaa erilaisiin maailma-propositioihin. Teksti ”avaa ja paljastaa” maailmansa ulottuvuuksia. Tekstissä diskurssi ”menee pelkän jo olemassa olevan osoittamisen ja näyttämisen taakse ja tässä mielessä transsendoi puhuttuun kieleen liitetyn ostensiivisen referenssin tehtävän. Diskurssissa näyttäminen (representaatio) on samalla uuden olemisen muodon luomista.” (Ricoeur 2008, 82; Ricoeur 2000, 142.)

Teksti siis luo oman maailmansa. Samalla se näyttää maailman uudella tavalla. Ricoeurin mukaan teksti kuvaa maailman uudelleen tavalla, joka ei ole pelkkä todellisuuden ”varjokuva”. Hän puhuu tekstin tavasta tuottaa todellisuutta ”ikonisena augmentaationa” tai lisäämisenä ja ottaa esimerkiksi siitä hollantilaisen maalareiden kehittämän öljymaalauksen. Öljymaalauksen toi maalaukseen lisää kontrasteja, antoi väreille takaisin niiden resonanssin ja toi ilmi valoisuuden, jossa esineet loistavat. Se antoi maalareille uuden ”aakkosellisen materiaalin”, jonka avulla nämä pystyivät ”kirjoittamaan todellisuuden uuden tekstin.” (Ricoeur 2000, 77–78; Pellauer 2007, 69.)

Ikonisuus on näin todellisuuden uudelleenkirjoittamista, ja kirjoitus on ikonisuuden yksittäinen tapaus. Ricoeurin sanoin, ”diskurssin inskriptio on maailman transkriptiota, eikä transkriptio ole kahdentamista vaan metamorfoosi”. Toisin sanoen, diskurssin kiinnittäminen kirjoitukseksi on maailman sovittamista, joka ei kuitenkaan ole jäljentämistä vaan maailman muodon muuttamista. Ikonisen lisäyksen ajatus viittaa siihen, että tämä muodon muuttaminen toimii universumin tiettyjä piirteitä korostaen, jolloin muodostuu uudenlainen kuva maailmasta. (Ricoeur 2000, 79–80.)

Maailmaa ja todellisuutta uudelleenkirjoittessaan tekstit hyödyntävät erilaisia diskursiivisia proseduureja, kuten metaforia, symboleja ja juonellistamista. Metafora esimerkiksi on lausuma, joka asettaa kaksi kirjaimellisesti yhteensopimatonta termiä absurdiin jännitteeseen, joka kyseenalaistaa lausuman kirjaimellisen tulkinnan. Metaforinen lausuma kutsuu meitä tulkintaan,

jonka kautta näemme *jotain jonain* – esimerkiksi alkoholismin ”sairautena”. Symbolit taas ovat merkityksen muodostumisen rakenteita, joissa tietty ensisijainen merkitys viittaa johonkin toissijaisen merkitykseen niin ikään näyttäen *jonkin jonain*. Esimerkiksi uskonnollisessa kielessä sana ”tahrä” voi viitata tilanteeseen, jossa ihmisen suhde pyhään on jollain lailla ”tahriintunut”. (Ricoeur 1986, 247–248; Ricoeur 2000, 91–92, 109; Ricoeur 1974, 12–13.) Iso Kirja puhuu alkoholismiin liittyvästä pahuuden kokemuksesta länsimaisessa kulttuurissa yhteisesti jaettuina ”tahrä”, ”synnin” ja ”syyllisyyden” symboleita hyödyntäen.

Tekstit ovat siis kirjoitukseksi kiinnitettyä diskurssia, jotka erilaisia diskursiivisia proseduureja hyödyntäen kirjoittavat maailman uudelleen. Siitä, että teksti on kiinnittynyt kirjoitukseksi, seuraa, että teksti ja sen merkitys irtaantuvat tekstin synnyttäen konkreettisesta tilanteesta. Voimme puhua tekstin autonomisuudesta ja sanoa, että teksti on riippumaton niin tekijän intentioista, tekstin kirjoittaneesta tilanteesta kuin alkupe- räisen lukijan tilanteestakin. Tekstin on tekstinä puhuttava itse puolestaan. (Ricoeur 1981, 165.)

Tekstin autonomisuus synnyttää tulkinnan ongelman. Kirjoitukseksi kiinnitetty diskurssin merkitys eli diskurssin mieli ja tarkoitus on aina tulkinnalla aktualisoitava lukemistapahtumassa. Ricoeurin sanoin tekstin tulkinta on tekstin ”liikkeen seuraamista mielestä tarkoitukseen: siitä, mitä se sanoo, siihen, mistä se puhuu.” (Ricoeur 2000, 49, 142.) Tulkinnan viimekätinen kohde on tuo tekstin eteensä avaama *maailma*, johon viittasin aiemmin. Se, mikä tekstissä on tulkinnalla avattava, on tekstin ”ehdottama maailma, jota voisin asuttaa ja johon voisin sijoittaa kaikkein omimmat mahdollisuuteni”. (Ricoeur 2008, 82–83.)

Ricoeurin mukaan tulkinnan viimekätinen päämäärä on tekstin omaksuminen, *appropriatio*. Omaksuminen on sitä, että tulkinta haluaa ”tehdä yhdenmukaiseksi, sillä hetkellä vallitsevaksi, yhtäläistä samanlaiseksi tekemisen mielessä”. Tämä tavoite saavutetaan sikäli, kuin tulkinta aktualisoi tekstin merkityksen läsnä olevalle lukijalle. Ja kuten aiemmin totesin, niin tulkinnan eli samalla myös omaksumisen kohde on tekstin eteensä asettama maailma. Näin lukijan ja tekstin välisessä suhteessa on kyse lukijan ja tuon tekstin maailman välisestä suhteesta. Ricoeurin mukaan tekstin tarkoitus on ”maailman projekti” ja ”luki-

ja laajentuu itseprojektion kapasiteetissaan ottamalla itse tekstiltä vastaan uuden olemisen muodon.” (Ricoeur 2000, 146, 149–150.)

Omaksuminen on myös tulkinnan syvimmälle tai pisimmälle edennyt muoto. David Klemmin mukaan tekstin ymmärtänyt lukija voi sanoa: ”Ymmärrän, mitä tarkoittaa olla maailmassa tämän tekstin esittämällä tavalla.” Omaksumisessa taas on kyse siitä, että lukija tunnistaa tuon olemisen tavan omakseen. Omaksumisessa kuvitellusta, mahdollisesta olemisen tavasta tulee aktuaalista. (Klemm 1983, 144.)

Peli tai leikki omaksumisen muotona

Tekstin tulkinnan pisimmälle edennyt muoto on siis omaksuminen, *appropriatio*. Sitä, millaista omaksuminen on ja mitä siinä tapahtuu, Ricoeur kuvaa havainnollisella tavalla hyödyntämällä Hans-Georg Gadamerilta lainaamaansa käsitettä ”spiel”. (Ricoeur 1981, 185–190.)

”Spiel” kääntyy suomeksi parhaiten peliksi tai leikiksi, mutta se voi olla myös näytelmää, soitamista, esittämistä tai vaikka tanssimista. Gadamer huomautti, että peli ei määrity pelaavan tai leikkivän tietoisuuden toiminnan kautta, vaan pelillä on oma olemisen tapansa. Pelissä ja leikissä subjektiksi ei niinkään nouse pelaava tietoisuus kuin se, mitä pelataan. Puhumme aaltojen leikistä, valon leikistä tai sanojen leikistä. Voimme leikkiä jollain projektilla tai idealla, mutta yhtäläillä tuo projekti tai idea leikkii meillä tai peluuttaa meitä. Oleellista tässä on pelin ”sinne ja takaisin” -liike. Peli on kuin tanssi, joka vie tanssijan mukanaan. (Ricoeur 1981, 186.)

Peli on jotain muuta kuin subjektin toimintaa. Peli tulee pelatuksi ikään kuin itsestään. Tämä käy hyvin ilmi erilaisissa yksinpeleissä, joissa niissäkin täytyy olla joku tai jotain, mitä vastaan pelataan. Ja sitä, joka pelaa, myös peluutetaan. Pelin säännöt sanelevat pelin kulun ja määrittävät pelin ”sinne ja takaisin” -liikkeen sekä sen pelikentän, jossa peliä pelataan. Pelissä subjektivi-teetti unohtaa itsensä, ja subjektin itsestään selvä läsnäolo murenee. (Ricoeur 1981, 186.)

Hermeneuttisen ymmärtämisen kannalta Gadamerin kehittäminen avaa sikäli mielenkiintoisia näkymiä, että yllä kuvattu pelin dialektiikka pätee myös erilaisten presentaatioiden tai esitysten kohdalla. Peli tuottaa, esittää tai representoi jotakin samalla lailla kuin teksti, joka esittää, tuottaa

tai luo oman maailmansa. Teksti tuottaa oman maailmansa tietyllä tavalla leikkisästi, pelin lailla. Toisaalta peli paljastaa aina jotakin, joka on totta, juuri siksi, että se on peliä. Gadamerin mukaan pelin pelaaminen on aina *jonkin* pelaamista. Pelaaja antautuu pelin maailmalle samalla lailla, kuten lukija antautuu tekstin merkityskentän ”pelattavaksi”. (Ricoeur 1981, 186–187.)

Gadamerin mukaan peli paljastaa omalla tavallaan totuuden. Leikkisässä esityksessä tai representaatiossa ”se, mikä on, nousee esille”. Mutta se, mikä esityksessä nousee esille, ei ole enää arkinen todellisuus. Ricoeurin sanoin, esityksessä ”todellisuudesta todella tulee todellisuutta, jotain mikä muodostaa tulevaisuuden avoimien mahdollisuuksien horisontin, jotain, jota pelätä tai toivoa, jotain ratkaisematonta”. Kyseessä on tosi mimesis, todenmukainen metamormoosi. Leikkisässä esityksessä tapahtuu metamorfoosi, jossa kaikki muuttuu todenmukaiseksi olemisekseen. (Ricoeur 1981, 187.)

Ricoeurin mukaan myös tekstin lukijassa tapahtuu omanlaisensa metamorfoosi. Teksti kutsuu lukijansa leikkiin, jossa se ehdottaa tälle erilaisia kuvitteellisia ”egon variaatioita”. Esimerkiksi kun Goethen ”Nuoren Wertherin kärsimysten” esipuheessa fiktiivinen kirjailija puhuttelee lukijaa sanoen, ”Sinä, hyvä sielu”, puhutelnun kohde ei ole arkielämän minä, joka tietää, että Wertheriä ei ole ollut olemassakaan, vaan ”minä”, joka uskon fiktion maailmaan. Ricoeur luonnehtii lukijan metamorfoosia siteeraamalla Wolfgang Kayseria: ”Lukija on fiktiivinen luomus, rooli, jonka voimme ottaa katsoaksemme itseemme.” Tekstin tulkinnassa on aina kyse vieraaseen maailmaan astumisesta, siitä, että luovumme aikaisemmasta ”minästä” ottaaksemme vastaan teoksen meille luovuttaman ”itsen”. (Ricoeur 1981, 190.)

Toipuminen on Ison Kirjan maailman omaksumista

Miltä AA:n Iso Kirja sitten näyttää yllä hahmottelemani Paul Ricoeurin tulkinnan teorian avaamasta näkökulmasta? Ensiksikin, Ison Kirjan tekstiin kiinnittyy sen kirjoittajien tulkinta heidän kokemuksistaan, ja noita kokemuksiaan tulkittessaan ja merkityksellistäessään kirjoittajat turvautuvat figuratiiviseen kieleen. He esimerkiksi puhuvat alkoholismista metaforisesti ”sai-

rautena” ja kärsivästä alkoholistista hahmona, joka *on* jotenkin samalla tavalla kuin sairas ihminen on. Hänen tapansa olla on jotenkin sairas – alkoholisti *on* sairaalla tavalla. (Latvanen 2010a, 53.)

He myös merkityksellistävät alkoholismiin liittyvää pahuuden kokemusta symbolisella kielellä. Kohtalokkaan sairautensa ”riivaama” alkoholisti on häneen ulkopuolelta vaikuttavan maagisen pahan ”tahaama”. Hän on toisaalta myös langennut syntiin eli uhmannut Jumalan tahtoa ja rikkonut pyhän siteen tai sopimuksen. Ison Kirjan alkoholisti on syöllistynyt siihen, että hän on asettanut itsensä Jumalan asemaan. Hän on toivottomalla tavalla alkoholismien ja oman egonsa kahleissa. Hänen tilanteensa on ”orjallisen tahdon” paradoksaalisen käsitteen konkretisoituma, esimerkki vapaasta tahdosta, joka sitoo itsensä.

Ison Kirjan alkoholistit puhuvat alkoholismistaan myös narratiivisin keinoin. He kertovat toipumistarinoita, jotka viime kädessä viittaavat Jumalan parantavaan voimaan. Toipumistarinat ovat todistuksia siitä, miten Jumala on puuttanut alkoholistien elämään ja vapauttanut heidät alkoholismista. Ne ovat todistuskertomuksia henkilökohtaisista uskonratkaisuista, joissa alkoholistit ovat ottaneet kiergegardilaisen ”hypyn” ja tehneet subjektiivisen uskonratkaisun. (Latvanen 2010b, 46.)

Kaikki nämä diskursiiviset proseduurit (ja monet muut, kuten esimerkiksi Ison Kirjan Jumalpuhe tai toipumisen esittäminen askelittain etenevänä kehityskulkuna) yhdessä kirjoittavat maailman uudelleen. Iso Kirja maalaa niiden avulla kuvan maailmasta, jossa alkoholismi on merkki siitä, että alkoholisti on hengellisesti vieraantunut hahmo, joka voi ”toipua sairaudestaan” vain lähtemällä etsimään kadotettua yhteyttä Jumalaansa. Ison Kirjan maailma on ricoeurilaisittain katsoen oma omintakeinen maailmansa ja tuo teos ehdottaa lukijalleen tietynlaista maailmas-
sa olemisen tapaa.

Ison Kirjan kirjoittajat ovat siis merkityksellistäneet oman kokemuksensa figuratiivisen kielien avulla. Nyt tuon tekstin lukijan tehtäväksi muodostuu tekstin tulkinta, Ison Kirjan maailman avaaminen. Totesin aiemmin, että jo pelkästään se, että kyseessä on teksti, asettaa tulkitsijalle tulkinnan haasteen. Tekstin merkitys aktualisoituu vain ja ainoastaan tulkinnassa. Mutta toisaalta Ison Kirjan teksti on konstruoitu siten, että se suorastaan pakottaa lukijansa tulkit-

semaan itseään. Ison Kirjan maailma ei avaudu, ellei lukija ryhdy tulkinnan työhön ja ala purkamaan tekstin figuratiivista kieltä. Metafora esimerkiksi on trooppi, jonka merkitys aukeaa vain tulkinnan kautta. Samoin symbolit ovat moniselitteisiä merkityksen muodostamisen rakenteita, joiden merkitys ei ole itsestään selvä, vaan niiden avaaminen vaatii aina tulkinnan työn aktualisointuakseen. Myös Ison Kirjan toipumistarinoiden mieli ja merkitys on avattava tulkinnan kautta.

Ison Kirjan tekstiä tulkitessaan lukija ryhtyy ajattelemaan tekstin suuntaisesti. Hän yrittää ymmärtää, mitä tarkoittaa olla maailmassa tekstin esittämällä tavalla. Hän joutuu ottamaan kantaa teoksen maailmaan ja miettimään, onko tämä maailma sellainen, jota hän voisi asuttaa ja jossa hän voisi toteuttaa omimpia mahdollisuuksiaan. Tunnistaako lukija teoksen esittämän olemisen tavan omakseen? Näkeekö hän esimerkiksi itsensä Ison Kirjan esittämällä tavalla ”sairaana” alkoholista ja sen ehdottaman toipumisen tien sellaisena, joka on tarkoitettu häntä varten? Voiko hän nähdä tilanteensa ”orjallisen tahdon” konkretisoitumana? Onko hän valmis ottamaan kierkegaardilaisen ”hypyn”, jossa on tehtävä oma-kohtainen, hänen koko elämänsä koskettava uskon ratkaisu? Onko hänen mahdollista määritellä itsensä moraaliseksi subjektiksi suhteessa menneisyyteen, nykyisyyteen ja tulevaisuuteen sekä ottaa vastuu aiempien tekojensa seurauksista?

Nyt voimme todeta, että AA:lainen alkoholismista toipuminen on oleellisella tavalla Ison Kirjan tekstiin nojaava merkityksenantoprosessi. AA:ssa alkoholisti toipuu sairaudestaan Ison Kirjan tekstiä tulkitsemalla ja ymmärtämällä, sen eteensä asettamaa maailmaa omaksumalla.

AA-kokous hermeneuttisena tulkintafoorumina

Olen edellä väittänyt, että AA:lainen alkoholismista toipuminen on oleellisesti Ison Kirjan eteensä avaaman maailman omaksumista. Miltä AA-kokoukset sitten näyttävät väitteeni valossa? Mikä on palaverien rooli toipumisessa?

Sinänsä AA-kokous on alan tutkimuksissa käsitteellistetty monella eri tavalla, milloin itseavuksi, milloin ryhmäterapiaksi, milloin tarinoiden kertomisareenaksi. Klaus Mäkelän johdolla 1990-luvulla toteutetussa laajassa kansainvälisessä tutkimushankkeessa AA ymmärrettiin muun

muassa ”keskinäisen avun liikkeeksi”. Kiteytys viittasi siihen, miten AA:ssa toipuminen tapahtuu alkoholisteista koostuvan ryhmän keskinäisen interaktion piirissä. Samalla vedettiin raja AA:n ja itseavun tai professionaalisen avun välille. (Mäkelä 1996, 10–14; Arminen 1994, 13; Arminen 1998, 203.)

Keskinäistä apua ja ryhmän interaktiota korostava näkemys ymmärtää AA-palaveripuheen terapeuttisena puhetaapatumana, jossa alkoholisti oppii toisten alkoholistien kokemuksia kuuntelemalla ja omistaan kertomalla jäsentämään omaa kokemusmaailmaansa. AA-puheen tarkoitus on antaa ja ottaa vastaan keskinäistä apua. (Arminen 1998, 205.)

Yllä esittämäni Paul Ricoeurin tulkinnan teorian pohjautuvan analyysini perusteella väitän, että AA-palaverit on mielekästä nähdä Ison Kirjan maailman tulkintaa ja omaksumista edesauttavina hermeneuttis-retorisina foorumeina. Tarkoitan tällä sitä, että AA:laisessa alkoholismista toipumisessa on kyse Ison Kirjan tekstissä objektivoidun olemisen muodon tai elämänmuodon omaksumisesta. Näin AA-ryhmissä tapahtuva ”kokemuksen, voiman ja toivon” jakaminen on tuon tekstin tulkitsijoidensa eteen avaaman maailman ja sen omaksumisen prosessin jakamista.

Konkretisoin väitettäni luonnostelemalla karkaan kuvan tyyppillisestä AA-kokouksesta. Usein kokous etenee siten, että sen alussa luetaan tekstikatkelma Ison Kirjan viidennen luvun alusta sekä selostus jostakin toipumishojelman askeleesta, minkä jälkeen osanottajat ”joutuvat” kukin vuorollaan puhumaan luetun tekstin puitteissa. Kukin puheenvuoro on sitten enemmän tai vähemmän osuva tai puhutteleva riippuen paljolti puhujan hermeneuttisista ja retorista taidoista sekä kuulijan hermeneuttisista taidoista eli kyvystä kuunnella ja tulkita kuulemaansa.

AA-kokouksessa alkoholisti kuulee, miten toiset alkoholistit ovat tulkinneet Ison Kirjan tekstiä ja omaksuneet sen heille ehdottamaa maailmaa. Omassa puheenvuorossaan hän sitten tulkitsee omalta osaltaan tekstiä perimmäisenä päämääränään tekstin hänen eteensä avaaman maailman omaksuminen ja uudenlainen itsensä ymmärtäminen. Päivä kerrallaan, palaveri palaverilta ja askel askeleelta AA:lainen alkoholisti etenee omalla hermeneuttisella kehällään Ison Kirjan tekstin merkitystä tulkinnallaan aktualisoiden ja sen eteensä avaamaa maailmaa omaksuen.

Ajatellaan esimerkiksi, että jossakin AA-koko-

uksessa on puheenaiheena ohjelman viides askel: ”Myönsimme väärin tekojemme todellisen luonteen Jumalalle, itsellemme ja jollekin toiselle ihmiselle.” Tällöin eri puheenvuoroissaan alkoholitit pyrkivät Ricoeurin sanoin ”ajattelemaan tekstin suuntaisesti”.

He saattavat esimerkiksi pyrkiä selittämään tekstin analyttistä rakennetta tai sen immanenttia mieltä puhumalla vaikkapa siitä, miten toipumishojelman askelilla on oma sisäinen järjestyksensä ja logiikkansa. Viidennen askeleen ”synnintunnustus” sijoittuu loogisesti sitä edeltävän askelen ”itsetutkistelun” ja sitä seuraavien askelten ”katumisen”, ”anteeksipyyttämisen” ja ”armon vastaanottamisen” välille. Tai sitten he saattavat pohtia, mitä sanat ”väärin tekojemme todellisen luonteen” tarkoittavat – viittaavatko ne syntiin, ja jos viittaavat, niin missä mielessä. He saattavat myös todistaa, miten Ison Kirjan maailman omaksuminen eli viidennen askeleen ”otaminen” eli ”myöntäminen” tai ”syntien tunnustaminen” on edesauttanut heidän hengellistä kasvuaan.

Kiinnostavalla tavalla AA-palaverin organisointi ikään kuin ”pakottaa” osallistujat tekstin tulkintaan ja omaksumiseen. Se, että kokous alkaa jonkin tekstinkohdan lukemisella, asettaa tietty raamit sen kululle. Vaikka AA-kokousten puheenvuorojen sisältöä ei yleensä millään muotoa rajoiteta, palaverin aloittava teksti väkisinikin määrittelee niiden merkitystä. AA-kokouspuheenvuorot ovat oleellisesti ja merkittävästi Ison Kirjan tekstin määrittelemiä puheenvuoroja.

Ilkka Arminen on luonnehtinut palaveripuheenvuoroa ”taidoksi soittaa oikea väärä sävel”. AA-kokoukset ovat kuin jazz-improvisaatiota, jossa kaiken näennäisen epäjärjestyksen seasta löytyy tietty järjestys. AA-puheenvuorot on laadittu siten, että ne linkittyvät edeltäviin puheenvuoroihin, mikä tekee puheenvuorojen tietystä monologisuudesta huolimatta niistä vuorovaiikutteista keskinäisen avun jakamista. (Arminen 1998, 204–205.)

Arminen esittää oman käsityksensä ratkaisuksi ongelmaan, jonka hän löysi Norman K. Denzinin AA-puheen erittelystä. Denzinin mukaan AA-puheenvuorojen aloitukset ja lopetukset ovat tiettyjen sääntöjen määräämiä, mutta keskikohta on täysin puhujan oman harkinnan varassa. Denzin ei kuitenkaan Arminen mukaan pysty selittämään, mikä pitää AA-puheen koossa tai tekee siitä juuri AA-puhetta. (Arminen 1998, 21–23.)

Itse väittäisin, että AA-kokousten puheenvuoroista tekee AA-puheenvuoroja juuri niiden yhteys Ison Kirjan tekstiin ja sen maailmaan. AA-puheenvuorot ovat oleellisesti puheenvuoroja siitä, miten Ison Kirjan tekstiä tulkitaan ja sen maailmaa avataan ja omaksutaan.

Tässä yhteydessä on mielenkiintoista huomata, että myös Ricoeur hyödyntää musiikkitermejä tekstin tulkinnasta puhuessaan. Lukeminen muistuttaa hänen mukaansa musiikkiesitystä, joka on sidoksissa säveltäjän nuoteiksi kiinnittämään sävellykseen. Musiikkiesitys on nuotikuvan määrittelemä tulkinta tietyistä sävellyksestä, ja lukeminen on tulkintaa samankaltaisella tavalla. (Ricoeur 1981, 174.)

Väittäisinkin, että AA-palaveripuhe on jazz-improvisaatiota sidotumpi esitys, se kun perustuu oleellisesti Ison Kirjan tekstiin. Näkemykseni mukaan AA-palaverissa ”soitto” perustuu lopulta kuitenkin yhteiselle ”sävellykselle”. Juuri Ison Kirjan teksti ja sen eteensä asettama maailma pitää AA-puheen koossa ja tekee puhujan kokemuksesta jotain potentiaalisesti jaettavaa.

Totesin aiemmin, että tekstien merkitys aktualisoituu tulkinnassa ja että viime kädessä tulkinta avaa tekstin maailman. Tätä taustaa vasten voimme nyt nähdä, miten AA-palaveri toimii foorumina, jossa Ison Kirjan maailma aukeaa tai tulee todeksi. Palaverin voi mieltää olevan kollektiivinen tulkintatapahtuma, jossa kulloinkin puheenaiheena oleva teksti haastaa kokoukseen kokoontuneet alkoholitit tulkitsemaan itseään. Toki teksti mahdollistaa toisistaan poikkeavia tulkintoja, mutta joka tapauksessa kaikki puheenvuorot saavat oman merkityksensä vain suhteessa puheenaiheena olevaan tekstiin.

Sikäli kuin AA-kokous on tekstin tulkinnan ja omaksumisen foorumi, voimme myös nähdä sen Gadamerin ja Ricoeurin pelin käsitettä soveltaen eräänlaisena pelikenttänä, jossa tekstin tulkitsijat antautuvat leikkisään tekstin tulkintaan, Ison Kirjan tekstin pelattaviksi. Näin AA-palaverissa voi sanoa tapahtuvan omanlaisensa todellisuuden metamorfoosin, jossa Ison Kirjan esittämä totuus alkoholismista ja siitä toipumisesta paljastuu, nousee esille tai tulee ilmi. Samalla myös palaverin osallistujat voivat asettua tekstin heille osoittamaan lukijan rooliin katsoakseen itseensä. He voivat antautua palaverissa tulkintojen kautta muodostuvan merkityskentän pelattaviksi ja nähdä itsensä uudessa valossa tekstin ehdottamalla tavalla sekä ottaa tekstin maail-

man omakseen – eli käydä läpi oman egon metamorfoosinsa.

Lopuksi: Irti juoppokulttuurista Ison Kirjan tuella

Olen yllä eritellyt sitä, mikä rooli Ison Kirjan tekstillä sekä sen tulkinnalla ja omaksumisella on AA:laisen alkoholistin toipumisessa. Olen keskittynyt lähinnä siihen, miten tuo teksti mahdollistaa toipumiseen liittyvän merkityksenantoprosessin. Lopuksi haluaisin ottaa etäisyyttä tekstin tulkinnan kysymyksiin ja asettaa tuon merkityksenantoprosessin hieman laajempaan alkoholismia ja toipumista käsitteellistävään viitekehukseen. Puhun nyt niin sanotusta ”juoppokulttuurista” ja mahdollisuudesta siitä irtautumiseen.

Juoppokulttuuri on Seppo Toiviaisen (1997) kehittämä käsite, jonka hän lanseerasi teoksessaan ”Kantapöydän Imu – Juoppokulttuuri valintana ja pakkona”. Toiviainen tarkoittaa juoppokulttuurilla reaalista yhteisöä, ”sosiaalista faktaa”, joka ”hallitsee jäsentensä kaikkia elämäntoimintoja, sitä enemmän mitä syvemmällä ihminen on juoppokulttuurissa”. Juoppokulttuuri on sosiaalisen elämän muoto, jossa yhdistävä tekijä ja toiminnan tavoite on juominen, rahan hankinta ja taas juominen. (Toiviainen 1997, 7, 31.)

Juoppokulttuurin näyttämöinä voivat toimia niin kantapöytä, kabinetti kuin leirikin, mutta oleellista on, että juominen on alkoholistista. Toiviainen hylkää alkoholismia perinteisesti selittävät kausaaliset syyt, olivatpa ne sitten fyysisiä, psyykkisiä tai sosiaalisia. Näihin syihin viittavalla ”kolmen faktorin teorialla” kun voidaan selittää melkein mitä tahansa, kuten esimerkiksi alkoholismia – tai raittiutta. Toiviaisen mukaan näitä syitä paremmin alkoholismia voi selittää toiminnan tavoitteilla. Tavallisen juomisen ja alkoholistisen juomisen ero on siinä, että alkoholistisessa juomisessa juominen muuttuu keinosta tavoitteeksi: ”Kun alkoholismi on syntynyt, se alkaa elää omalakista elämäänsä, elämää jossa alkoholismi käy yli alkoholistien, elämää jossa juoppokulttuuri determinoi juopottelevia ihmisiä”. (Toiviainen 1997, 129, 21, 146.)

Klaus Weckroth puhuu samasta asiasta, kun hän toteaa, että alkoholistilla alkoholinkäytöstä on tullut elämää dominoiva perustoiminta. Alkoholisti ei juo realisoidakseen jotain toiminnallista tavoitetta, vaan alkoholinkäyttö on toimin-

ta, jonka päätä ei ole näkyvässä ja jota ei tarvitse selittää tai motivoida. Alkoholisti juo juodakseen – ja tekee myös työtä, seurustelee sekä kestää ahdistavia tilanteita juodakseen. (Weckroth 1991, 12–13.)

Toiviaisen mukaan juoppokulttuuri voi pitää ihmistä otteessaan myös silloin, kun hän ei juo. Tällaista ”kuivaa” juoppokulttuuria esiintyy muun muassa joissakin alkoholistien hoitolaitoksissa, joissa eletään täysin sisällyksetöntä ja tavoitteetonta elämää, kun pullon tuoma elämänsisältö on otettu pois. Vaikka hoitolaitoksen asukilla on esimerkiksi vapaa-aikaa, hän ei tiedä, mitä hän tekisi sillä. (Toiviainen 1997, 121.)

Miten tästä juoppokulttuurin noidankehästä sitten pääsee irti? Toiviainen esittää, että juoppokulttuurin voi murtaa silloin, kun ihmisen tavoitteena ei ole enää pullo eikä ei-pullockaan, vaan jokin todellinen, tavoitteellinen, toiminnallinen vaihtoehto. Näitä voivat olla perinteiset ”uskontulo, AA-herätys tai suuri rakkaus”. Mutta yhtälailla juoppokulttuurista voi irtautua syventymällä työhön, rakastamalla perhettä, kuntoilemalla tai vaikkapa kokoamalla videokirjastoja. Oleellista on joka tapauksessa juoppokulttuurin kieltäminen ja ennen kaikkea ”kieltämisen kieltäminen”, toisin sanoen pelkän ei-pullon kieltäminen. (Toiviainen 1997, 147.)

Toiviainen toteaa AA-kulttuurin olevan ainoan tietoisesti luodun ohjelmallisen vastakohtan juoppokulttuurille. AA ei tarjoa pullon paikalle pelkästään ei-pulloa, vaan jotain enemmän eli ei-pullon ja ohjelman. (Toiviainen 1997, 68, 106.)

AA:n juoppokulttuuria vastustavassa kulttuurissa on kuitenkin myös omat sudenkuoppansa, kuten Klaus Weckroth muistuttaa. AA:ssa omaksumattu alkoholistin identiteetti ja ”päivä kerrallaan” -menteliteetti voivat sinällään ruokkia kuivaa juoppokulttuuria. ”Alkoholista erossa pysyminen tulee heidän elämäntehtäväkseen”, Weckroth luonnehtii. ”Jokainen alkoholisti voi olla päiväänsä tyytyväinen, jos on kyennyt olemaan sen ryyppäämättä”. (Weckroth 1991, 15–16.)

Toiviainen puolestaan huomauttaa, että ”sai-raan alkoholistin” identiteetin omaksumisella voi olla oma juoppokulttuuria vahvistava vaikutuksensa. Hänen mukaansa käytännön AA:ssa on myytti kolmen kuukauden väliajoin iskevää retkahduksen vaarasta, joka voi toimia ”itse-toteutuvan ennusteen” lailla. Alkoholismia sairastavalla on ikään kuin lupa tai oikeus kolmen kuukauden jaksoin tulla hurjaan viinanhimoon,

juoda itsensä kamalaa kuntoon ja yrittää sitten taas uudestaan selvin päin elämistä. Myös alkoholismi-sairaudesta voi esittää selityksenä melkein mille vain. Kun kaiken hyväksytään kyselemättä johtuvan ”vain viinasta”, niin juoppokulttuuri säilyy, kehittyy, laajenee ja uusiintuu. (Toiviainen, 1997, 137–138.)

Toiviaisen ja Weckrothin avaamasta perspektiivistä käsin voimme nyt nähdä, mikä rooli Ison Kirjan tulkintaan nojaavalla merkityksenannolla on juoppokulttuurista irtautumisessa. Ensinnäkin Iso Kirja merkityksellistää juoppokulttuuriin kuuluvan toimintarakenteen – sen, että alkoholisti elää ja juo juodakseen – ”sairaudeksi”, vieraantumisen tilaksi, joka on ytimeltään hengellistä. Näin määritely vieraantuminen avaa myös tien vieraantumisesta ulos ja Iso Kirja tarjoaakin alkoholistille oman hengellisen toipumisohjelmansa eli juuri kuten Toiviainen sanoo, ei-pullon ja ohjelman. Mutta ohjelma ei kuitenkaan pidä sisällään pelkästään sitä, että elämän sisälöksi asettuu pelkkä päivä kerrallaan selvin päin eletty elämä, kuten Weckroth epäili. Ison Kirjan ratkaisu on hengellinen etsintä, hengellisen elämänmuodon kehittäminen sekä se, että alkoholisti ottaa ja kantaa vastuun omasta elämästään sen subjektina – tai toisin sanoen ottaa vastaan Ison Kirjan tekstin itselleen ehdottaman olemisen muodon.

Juoppokulttuurista irtautuminen on siis mahdollista Ison Kirjan tekstiä tulkitsemalla ja sen maailmaa omaksumalla. Mitenkään automaattisesti tämä ei kuitenkaan tapahdu – edes AA-kokouksissa säännöllisesti käymällä. Käytännön AA:ssa on havaittavissa piirteitä, jotka saattavat jopa uusintaa juoppokulttuuria, kuten Weckroth ja Toiviainen muistuttavat.

Eri AA-ryhmät ja niiden käytännöt myös poikkeavat toisistaan sen mukaan, miten vakavasti niissä otetaan Ison Kirjan teksti ja sen maailma. Jared Lobdell on esimerkiksi todennut, että toisinaan AA:laiset itsekin mieltävät kokouksen eräänlaiseksi ”terapeuttomaksi terapiaksi”. Kokoukset nähdään tilaisuuksina, joissa ihmiset saavat puhua ongelmansa puhki ja vuodattaa kuuluville sen, mikä heitä milloinkin ”kieputtaa”. (Lobdell 2004, 304.) Tällaiset psykopuheen sävyttämät terapiaistunnot ovat varmastikin kaukana siitä, mikä Ison Kirjan kirjoittaneiden AA:laisten mukaan on kokousten tarkoitus – tai mitä alkoholismista toipuminen on.

Se, miten nykypäivän AA:laiset Isoa Kirjaa

käytännössä tulkitsevat ja sen maailmaa omaksumat, kuuluu kuitenkin empiirisen tutkimuksen piiriin, enkä voi tämän artikkelin puitteissa ottaa siihen kantaa kovinkaan seikkaperäisesti. Sen verran sanoisin kuitenkin, että kyse on paljolti siitä, kumman ajatellaan asettuvan tulkinnassa etusijalle, tekstin vai sitä tulkitsevan yksilön ja yhteisön. Ohjaako teksti tulkintaa vai luovatko tulkitsijat tekstin merkityksen aina uudelleen omista lähtökohdistaan käsin? Kyse on siitä, millaiseksi miellämme tekstin omaksumisen prosessin, appropriaation.

Itse allekirjoittaisin Paul Ricoeurin tulkinnan teoriaan nojaten aika lailla tekstilähtöisen näkemyksen. Ricoeur hylkää ensiksikin romanttisen tradition käsitteet, joiden mukaan tulkinta tähtää tekstin tekijän ja sen lukijan psyykeiden yhtymiseen – tyyliin ”nero” toista ”neroa” ymmärtämässä. Toiseksi, Ricoeur ei myöskään halua alistaa tekstin merkitystä sitä tulkitsevan subjektin valtaan:

Jos tekstin tarkoitus on maailman projekti, lukija ei ole se, joka ensisijaisesti projisoi itseään. Lukija pikemminkin laajentuu itseprojektion kapasiteetissaan ottamalla itse tekstiltä vastaan uuden olemisen muodon. Omaksuminen lakkaa näin olemasta tietyytyypistä omistamista, asioista kiinnipitämisestä; sen sijaan se edellyttää egoistisen ja narsistisen egon riistämisen momentin. (Ricoeur 2000, 149–150; ks. myös Ricoeur 1976, 92–95.)

Ricoeur viittaa tässä siihen, että hermeneuttinen kehä on ymmärrettävä ontologisella tasolla. Tulkinta on ”prosessi, jonka kautta uusien olemisen muotojen – tai jos suositte Wittgensteinia Heideggerin sijaan, uusien elämänmuotojen – avaaminen tai paljastaminen antaa subjektille uuden itsensä tuntemisen kapasiteetin” (Ricoeur 2000, 149.) Kyse on prosessista, jossa teoksen maailma laajentaa lukijan itseyttä horisonttia. Ricoeurin sanoin, teksti antaa universaalilla maailman paljastamisen kyvyllään egolle itsen. (Ricoeur 1981, 193.)

Ison Kirjan tekstiä tulkitessaan lukija pyrkii ajattelemaan tekstin suuntaisesti: ”tulkitseminen on tekstin avaamisen ajatuksenpolun seuraamista, sitä, että lähdetään kulkemaan tekstin osoittamaan suuntaan” (Ricoeur 1981, 161–162). Teksti ohjaa tulkinnan suuntaa siinä määrin, että Ricoeurin mukaan voidaan puhua pikemminkin jopa objektiivisesta tulkinnan prosessista, joka on tekstin akti, kuin prosessista, jossa tulkitseva subjekti projisoi itsensä tekstiin. Sikäli kuin

tulkinta seuraa tekstin avaamaa ajatuksenpolkua, se reaktivoi sen, mitä teksti sanoo ja mistä se puhuu. Näin Ison Kirjan teksti voi ainakin periaatteessa antaa lukijalleen kyvyn nähdä maailma ja

itsensä uudella tavalla. Se, miten tosielämän alkoholistit AA-ryhmissään ottavat tuon kyvyn haltuunsa, on, kuten sanottu, empiirisen tutkimuksen piiriin kuuluva kysymys.

KIRJALLISUUS

- Alcoholics Anonymous: Alcoholics Anonymous. The Story of How More Than One Hundred Men Have Recovered from Alcoholism. New York: Works Publishing Company, 1939
- Arminen, Ilkka: Elämäkerrat etnometodinä. Kokeusten organisointi nimettömien alkoholistien piirissä. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuslehti n:o 188. Helsinki: Hakapaino, 1994
- Arminen, Ilkka: Therapeutic Interaction. A Study of Mutual Help in the Meetings of Alcoholics Anonymous. The Finnish Foundation for Alcohol Studies, Vol. 45. Helsinki: Hakapaino, 1998
- Dick B.: A.A.'s Bible Roots. Roundtable Series of A.A.'s Biblical Roots. http://www.dickb.com/articles/bible_roots_dsb.shtml, 2001
- Klemm, David: The Hermeneutical Theory of Paul Ricoeur. Lontoo & Toronto: Associated University Press, 1983
- Kurtz, Ernest: Not-God: A History of Alcoholics Anonymous. Center City, Minnesota: Hazelden, 1979
- Latvanen, Kari: Alkoholismi sairautena AA:n ”Isossa Kirjassa”. Yhteiskuntapolitiikka 75 (2010a): 1, 45–56
- Latvanen, Kari: Todistamisen retoriikka AA:n ”Isossa Kirjassa”. Teologinen Aikakauskirja 115 (2010b): 1, 38–52
- Lobdell, Jared: This Strange Illness. Alcoholism and Bill W. New York: Aldine De Gruyter, 2004
- Mercadante, Linda: Victims and Sinners. Spiritual Roots of Addiction and Recovery. Louisville, Kentucky: Westminster John Knox Press, 1996
- Mäkelä, Klaus (toim.): Alcoholics Anonymous as a Mutual-Help Movement. A Study in Eight Societies. Madison: The University of Wisconsin Press, 1996
- Pellauer, David: Ricoeur. A Guide for the Perplexed. Manchester: Continuum International Publishing Group, 2007
- Ricoeur, Paul: The Conflict of Interpretations. Essays in Hermeneutics. Toim. Ihde, Don. Evanston: Northwestern University Press, 1974
- Ricoeur, Paul: Interpretation Theory – Discourse and the Surplus of Meaning. Fort Worth: The Texas Christian University Press, 1976
- Ricoeur, Paul: Hermeneutics & the Human Sciences. Toim. Thompson, John. Paris: Cambridge University Press, 1981
- Ricoeur, Paul: The Rule of Metaphor. Multi-Disciplinary Studies of the Creation of Meaning in Language. Lontoo: Routledge & Kegan Paul, 1986
- Ricoeur, Paul: Tulkinnan teoria – Diskurssi ja merkityksen lisä. Helsinki: Tutkijaliitto, 2000
- Ricoeur, Paul: From Text to Action. Essays in Hermeneutics, II. Exeter: Continuum, 2008
- Räisänen, Heikki: Rosoinen Raamattu. Helsinki: WSOY, 2006
- Suomen AA-Kustannus: Anna sanan kiertää. Bill Wilsonin elämäkerta ja tarina siitä, kuinka AA-sanoma saavutti maailman. Helsinki: Suomen AA-kustannus r.y., 1986
- Suomen AA-Kustannus: Nimettömät Alkoholistit: Kertomus siitä miten sadattuhannellet miehet ja naiset ovat toipuneet alkoholismista. Helsinki: Suomen AA-kustannus r.y., 2005
- Suomen AA-Kustannus: Mikä on AA, Nimettömät Alkoholistit, Alcoholics Anonymous? <http://www.aa.fi/mika.html>, 2010
- Toiviainen, Seppo: Kantapöydän imu. Juoppokulttuuri valintana ja pakkona. Hämeenlinna: Tammi, 1997
- Weckroth, Klaus: X voi olla kuka tahansa. Tampere: Hanki ja jää, 1991.

ENGLISH SUMMARY

Kari Latvanen: From text to recovery – AA meetings as a forum for interpreting the “Big Book” (Tekstistä toipumiseen. AA-kokous ”Ison Kirjan” tulkintafoorumina)

It is widely believed that attending AA meetings is of great importance to recovery from alcoholism. Newcomers are urged to “go to the meetings”, at least as many times a week as they used to drink.

However the founders and early members of the movement did not place nearly as much importance on attending meetings as one might imagine looking at the present-day AA. The original idea was that it was possible for an alcoholic to start on the path of recovery simply by reading the Alcoholics Anonymous book and by following its recovery programme.

Based on Paul Ricoeur’s theory of interpretation, this article aims to explore the role and significance of the AA meeting to recovery from alcoholism. It shows how in the AA context recovery from alcoholism can be understood as a process of hermeneutic signification in which the alcoholic recovers by interpreting and appropriating the Alcoholics Anonymous book and the world it unfolds. The “Big Book’s” symbolically rich and figurative use of language affords the recovering alcoholic the ability to see the world in an altogether new light.

From the perspective taken in this study, AA meetings can be seen as hermeneutic-rhetorical

forums of interpretation where alcoholics embark upon a playful interpretation of the text of the Alcoholics Anonymous book. AA meetings facilitate the metamorphosis of the alcoholic’s ego, allowing the alcoholic to assume a new mode of being through his or her interpretation of the text.

Based on the interpretation and appropriation of the text at AA meetings, it is also possible for the alcoholic to break loose from the culture of drunkenness where the sole factor motivating people is to drink, to get money for more drink, and to drink again. The Big Book signifies this action structure – the fact that the alcoholic lives and drinks in order to drink – as an “illness”, a state of alienation that is fundamentally a spiritual condition. This understanding of alienation also paves the way out of this condition. The solution of Alcoholics Anonymous is a spiritual search, the development of a spiritual life form, and the alcoholic’s commitment to assume responsibility for their own life as its subject.

Breaking away from the culture of drunkenness is possible through the interpretation of the Big Book’s text at AA meetings and through the appropriation of its world. This is no automatic process, however, for there are certain aspects of the AA that may even reproduce the culture of drunkenness.

KEYWORDS

Alcoholics Anonymous, AA meeting, recovery, interpretation of text, hermeneutics